

Zeevissen van Noord- en West-Europa

Deze gids is een gemoderniseerde en sterk uitgebreide uitgave van Elseviers zeevissengids van Bent J. Muus en Preben Dahlstrøm uit 1978. Het merendeel van de illustraties is van wijlen Preben. De 101 toegevoegde soorten zijn door Bente Olesen Nystrøm getekend. De determinatieleutel is geheel herzien. Hiermee zullen alle meer dan 273 soorten door amateurs op naam kunnen worden gebracht. Met behulp van deze gids zullen ook meer gegevens kunnen worden verkregen over het voedsel van vogels in zeewater.

Dit ruim geïllustreerde boek geeft ook uitgebreide informatie over visserijtechniek en visserijbiologie. Bovendien kan men naast de soortbeschrijvingen ook informatie in de gids vinden over onder andere de bouw van de vis, zwembewegingen, trek, paai, voedsel en hydrografie in de inleidende hoofdstukken.

Van elke soort worden de belangrijkste determinatiekenmerken, maximumlengte en -leeftijd, voedsel, trek, paaigewoonten en Europese vangstaantallen vermeld. Elke soort is afgebeeld en laat op duidelijke wijze de verspreiding op een kaart zien. Vaak ook wordt het hoofdvoedsel afgebeeld, evenals de vangwijze en vishaken waarmee ze worden gevangen. Alle soorten zijn niet alleen van de Latijnse naam maar ook van een Nederlandse naam voorzien. Ook worden zoetwatervissen in brak water, kreeftachtigen en weekdieren in de gids behandeld.

Het belangrijkste gebied dat wordt besproken, is de Noordzee, maar ook elders in Noordwest-Europa kunnen alle soorten op naam worden gebracht.

Bent J. Muus & Jörgen G. Nielsen: Zeevissen van Noord- en West-Europa. 338 bladzijden, zeer veel kleurillustraties. Vertaling Guido Keijl, redactie Hans Adema (1999). ISBN 90 6097 5103. Uitg. Schuyt & Co Uitgevers, Postbus 563, 2003 RN Haarlem, (023) 532 54 40. Prijs f 59,90.

Vogels van de Groninger Waddenkust

Als themanummer van De Grauwe Gors jaargang 27, nummer 1, bladzijden 1-140 van de Vereniging Avifauna Groningen is een boek uitgegeven over de vogels van de Groninger Waddenkust onder redactie van Theo Bakker, Klaas van Dijk, Jan Alex de Roos en Aart van der Spoel. Na een voorwoord en een inleiding bevat het boek artikelen over de verstoring van vogels langs de Groninger Noordkust, vogels en beheer op Rottumeroog, veranderingen in aantallen vogels in de Dollard in relatie met lokaal en regionaal beheer, Simonsrif: onbeschermde en stampvol vogels, voorkomen en aantalsontwikkeling van wadvogels langs de Groninger Noordkust tussen 1972 en 1997 en wadvogels in de westelijke Noordpolder en resultaten van veertiendaagse tellingen in 1995-1998.

Aan de orde komen het landschap, de vogels die

er pleisteren, broeden, de aantallen en de aantalsontwikkelingen, alsmede de factoren die op deze ontwikkelingen van invloed zijn. Het kustgebied vormt het belangrijkste natuurgebied van de provincie Groningen, het laatste gebied waar wind en zee nog min of meer vrij spel hebben. Het is een dynamisch gebied en dat uit zich door de veranderingen in de aantallen vogels. In de Dollard hangen deze samen met de waterkwaliteit en het voedsel, op Rottumeroog en Simonszand zijn dat wind en getij. Maar zelfs hier is het nadeel van de mens niet geheel afwezig, zo schrijft Kees van Scharenburg in zijn voorwoord. De grote internationale betekenis van de Waddenzee is al langer bekend, maar wordt met behulp van de gegevens in dit themanummer door de Vereniging Avifauna Groningen nog eens extra benadrukt. Mede dankzij de telgegevens van deze actieve vereniging is de Waddenzee tegenwoordig veel beter beschermd. Dat betekent echter niet dat het gebied geen bedreigingen meer heeft te duchten. Niet minder dan twaalf auteurs werkten aan dit boekje mee.

Achterin in dit boek staat een lijst van vogelsoorten die in de tekst worden vermeld. Het is jammer dat daarbij niet de bladzijdennummers worden vermeld per soort. Dat is weliswaar een hele klus, maar het had de waarde van het boek nog meer verhoogd. De Engelse samenvatting is daarom ook van extra toegevoegde waarde.

Het themanummer is in verscheidene boekwinkels in de provincie verkrijgbaar zoals bij Wristers en Godert Walter in Groningen, Boomker in Groningen/Haren, en Bruna in Veendam. Het nummer is te bestellen door f 20,- (inclusief portokosten) over te maken op gironummer van de penningmeester 2 015 418 ten name van de penningmeester Avifauna Groningen (Niels Kalma), Otto Eerelmanweg 10, 9761 HZ Eelde, (050) 3 093 757. Ook kan voor f 15,- per stuk een nummer worden afgehaald bij de voorzitter (Vermeerstraat 48, Groningen, (050) 318 29 24 of bij de secretaris (Bilderdijklaan 14, Haren (050) 534 14 18 of bij de penningmeester te Eelde.

Atlas van Europese zoogdieren

Kortgeleden is The Atlas of European Mammals op de wijze zoals ook de atlas van de Europese vogels is verschenen. Het is het resultaat van meer dan tien jaar werk van specialisten op zoogdiergebied in heel Europa. Het is het eerste project van de Societas Europaea Mammalogica (SEM) die in 1988 in Parijs werd opgericht.

Van 194 soorten zijn verspreidingskaarten opgenomen, uitgezet op blokken van vijftig vierkante kilometer. Het voorkomen in de perioden voor en na 1970 zijn afzonderlijk op de kaarten aangegeven. Het bevat een complete lijst van soorten die in Europa voorkomen. Het behandelde gebied strekt zich uit in het oosten tot de grens van de voormalige Sovjet-Unie en bevat de gegevens van de Baltische landen en de Russische region Kaliningrad. Ook de gegevens over de Canarische Eilanden, de Azoren en Madeira zijn opgenomen.

Van elke soort wordt informatie verstrekt over de internationale legal en de beschermingsstatus. Van elke soort wordt de naam vermeld in 33 talen. Van een aantal soorten heeft men niet alle namen van alle talen kunnen achterhalen. Van vrijwel alle soorten zijn de Nederlandse namen vermeld met uitzondering van de Osorio Spitsmuis, Botta's Serotine, Tenerife Longeared Bat, Broom Hare, Corsicaanse Haas, Iberische Haas, Pallas' Eekhoorn, Thailandse Boomeekhoorn, Mouse-tailed Dormouse, Small en Indian Mongoose. Veel zoogdieren (denk maar eens aan muizen, spitsmuizen, mollen, vleermuizen, eekhoorns) zijn ook voor vogelliefhebbers interessant. En wie is er nu niet geïnteresseerd in de verspreiding van bijvoorbeeld de Trekegel, Oostelijke Egel, Pyrenese Desman, Blinde Mol, Meervleermuis, Grote Rosse Vleermuis, Mopsvleermuis, Alpenmarmot, Siesel, Hamster, Bos- en Berglemming, Brandmuis, Relmuis, Hazelmuis, Eikelmuis, Wolf, Wasbeerhond, Bruine Beer, Veelvraat, Genetkat, Wilde Kat, Lynx, alle zeven zeehonden- en robbensoorten, Wisent, Gems, om maar wat soorten te noemen. Het zal voor velen een openbaring zijn als zij kennisnemen van de verspreiding van bepaalde soorten. Daarom zullen diegenen die vooral in Oost-Europa, Zuidoost-Europa of Zuid-Europa de natuur ingaan, veel aan de verspreidingskaarten hebben, omdat ze nu gemakkelijk kunnen opzoeken welke zoogdiersoorten zij kunnen verwachten.

Voor Spanje en Zuidoost-Europa kunnen soms heel wat interessante soorten opleveren, die bij ons niet voorkomen. Bovendien is de atlas ook van belang voor vogelliefhebbers, want er zijn veel zoogdieren waar vogelmensen mee in aanraking komen. Denk alleen eens aan muizen, vleermuizen en dergelijke. Verscheidene Nederlandse zoogdierkundigen hebben een belangrijk aandeel in deze atlas gehad.

A.J. Mitchell, G. Amori, W. Bogdanowicz, B. Krystufek, P.J.H. Reijnders, F. Spitzenberger, M. Stubbe, J.B.M. Thissen, V. Vohralik & J. Zima: *The Atlas of European Mammals*. 484 bladzijden, 194 verspreidingskaarten, pentekeningen van alle soorten van verscheidene teknaars, onder wie Ed Hazebroek (1999). Uitg. T. & A.D. Poyser, 24-28 Oval Road, London NW1 7DX, Engeland. Prijs £ 37,50.

Albatross Biology and Conservation

Weinig vogelaars zullen vrij blijven van emoties bij de gedachte aan albatrossen. Zeker voor Europeanen is een albatrosuitstapje kostbaar, want per definitie is hij aangewezen op zeereizen naar of pelagische tochten in verre oorden. Voor albatrossen geeft de toekomst allerminst reden tot applaus. Op verafgelegen eilanden broeden ruwweg 1,8 miljoen paren. Voorts zwerft nog een onbekend aantal niet broedende vogels over de wereldzeeën. Enkele tienduizenden vogels komen per jaar om, een verlies dat de populaties niet blijken te kunnen dragen. Vissersvloten zetten jaarlijks tot 130 kilometer lange lijnen uit, voorzien van meer dan 100 miljoen haken met aas. Albatrossen en trouwens ook andere zeevogels stootduiken op dit aas, raken met de snavel vast en verdrinken. Van de sinds kort 24 erkende

soorten albatrossen is van 21 soorten bekend dat ze door deze 'longline hooks' om het leven komen en er staan inmiddels 19 soorten op de lijst 'Threatened Birds of the World'.

In 1995 werd in Hobart, Tasmanië, Australië over deze bedreiging een 'Inaugural Albatross Conference' gehouden, die tevens tot doel had om de meest recente informatie over biologie en bescherming van albatrossen te inventariseren. Het hier gerecenseerde boek is een van de directe resultaten van deze conferentie. Hoe het met albatrossen ervoor staat is tamelijk nauwkeurig bekend. Het meest voorkomend zijn de Wenkbrauwalbatros (682.000 paren en in totaal circa drie miljoen vogels) en de Laysanalbatros (607.000 paren). De Laysanalbatros had al heel wat te lijden. Tot 1900 werden alleen al op het in de Grote Oceaan gelegen Midway door verhandelaren een half miljoen exemplaren omgebracht en vanaf 1978 kwamen er 212.000 om door 'longline hooks', met alleen al in 1990 17.458 vogels, voornamelijk door toedoen van Japanse en Koreaanse vissers. De meeste soorten albatrossen bezitten beperkte, in enkele gevallen uiterst geringe populaties met de Amsterdam-eilandalbatros (maximaal negentig vogels) en de Stellers Albatros (duizend vogels) onderaan.

Het ziet ernaar uit dat naar de alarmerende albatrossinformatie die in 1995 in Australië loskwam, geluisterd gaat worden. De 'United Nations Food and Agriculture Organization' kwam met een 'International Plan of Action for Reducing Incidental Catch of Seabirds in Longline Fisheries'. Dat plan werd op de bijeenkomst in Rome van februari 1999 unaniem aanvaard, zodat nu de nationale BirdLife-organisaties van naties die 'longlining fleets' bezitten, hun regeringen onder druk kunnen gaan zetten zich in te spannen dat vissersvloten zich aan die plannen conformeren. Ook de Nederlandse vissersvloten zwerven over de wereldzeeën, dus voor Vogelbescherming Nederland is er werk aan de winkel om na te gaan of Nederlandse vissersvloten zich bezighouden met 'longline fisheries'. Albatross Biology is een deprimerend boek over magnifieke vogels. De studie is prima uitgevoerd met een veelheid aan informatie. Jammer dat het boek zo kostbaar is. In Engeland ligt het werk voor 65 pond in de winkel, al pijnlijk duur. Het bedrag van bijna 260 gulden waarmee recensents boekhandel op de proppen kwam is buiten alle proporties. Men doet er dus goed aan het boek in Engeland te bestellen.

GLO.

Graham Robertson & Rosemary Gales: *Albatross Biology and Conservation*. 297 bladzijden, kleurenfoto's, tabellen, kaarten en diagrammen (1998). Uitgever Surrey Beatty & Sons, 43 Rickard Road, Chipping Norton NSW, Australia 2170. ISBN 0 949324 82 5. Prijs in Engeland £ 65. In Nederland f 259,70.